

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSUS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXI. De origine huius hæresis, quòd Spiritum sanctus non procedat à Filio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

potuerint & debuerint Latini addere ad symbolum illam particulam.

Vide de tota re Magistrum cum Doctoribus lib. 7. d. 27. de
selm. in lib. de processione Spiritus Sancti. B. Tho. in opuscu-
lo de erroribus Graecorum. & de potentia. q. 10. art. 4. & 5. & 6.
Richardum Armachanum li. 6. qq. Armenicarum, Genesium
Scholarium in opusculo pro Latinis, cap. 1. & Hugonem
therianum de processione Spiritus sancti. denique Bellarminum
in oratione dogmatica, & Concilium Florentinum.

CAPVT XXI.

De origine huius hæresis.

DIMVS auctor huius hæresis videtur fuisse Theo-
DORVS (qui tamen postea in Concilio Chalce-
donensi opera S. Leonis Papæ Ecclesia reconci-
liatus est, & in suam sedem, ex qua pulsus fuerat
restitutus) cum aliis qui Nestorio fauebant, circa annum
Domini CCCCXXX. Nam quod in Prolegomenis V. Syno-
di quidam Iustinianus Episcopus Siciliae in epistola ad Petrum
asserit, Macedonium docuisse, Spiritum sanctum à solo Pa-
tre spirari, non est vlllo modo probabile. Nam Macedonium
de Spiritu sancto cum Arianis sentiebat, teste Augustino, per
hæres. ca. 52. Ariani autem Spiritum sanctum filij creaturam
dicebant, vt S. Basilius testatur lib. 2. in Eunomium, vbi dicit
Arianos ex eo probare solitos, Filium esse Patre monentem
quod Pater creauerit Deum quendam paruum, hoc est
um: Filius autem non potuerit creare Deum, nec magis
nec paruum, sed spiritum sanctum produxerit, qui nullatenus
do est Deus.

Adde, quod Concilium secundum congregatum est
tra Macedonium, & tamen in symbolo posuit ex Patre pro-
dentem, sed fortasse incorrectum textum habemus illius
stolæ, & pro, spirat Macedonius à solo Patre Spiritum sanctum
legendum est, separat. Separabat enim spiritum sanctum
à solo Patre, quia solius Filij volebat illum esse facturum.

Extant igitur refutationes anathematismorum S. Cyrilli
per Theodoretum editæ, tam in tomis Conciliorum, quam
in operibus S. Cyrilli, in quibus refutationibus cap. 9. dicitur
Theo-

Theodorétus dicit Spiritum sanctum nec esse à Filio, nec per Filium, sed à solo Patre. Extat etiam in tomis Conciliorum, & in operibus S. Cyrilli, & in Concilio EPHESINO nuper edito, tom. 2. cap. 37. Symbolum Nestorianum, in quo etiam habetur, Spiritum sanctum non habere per Filium suam substantiam, sed à solo Patre esse.

Quia tamen hoc obiter Nestoriani dixerant, & alia erat causa quæ tunc serid agebatur, non videtur iste error altius radices tunc egisse. nulli enim inueniuntur, qui de hac re tractent vsq; ad annum Domini DCC. LXVII. Hoc autem anno, scribit A D O Viennensis in Chronico, celebratum fuisse magnum Concilium Gentiliaci, & disputatum coram PIPINO Rege Caroli Magni patre inter Romanos & Græcos de Trinitate, & imaginibus: cuius disputationis & Cōcilij meminere etiam Rhegino, Sigebertus, & Abbas Urspergensis in Chronico. Nec videtur vlla potuisse tractari alia quæstio inter Græcos, & Latinos de Trinitate, quàm de professione Spiritus sancti non enim alia controuersia est, nec fuit inter Græcos, & Latinos de Trinitate.

Post annos deinde circiter centum tempore Nicolai I. qui sedit anno DCCC. LX. Græci apertius cum Latinis de hac re contendere cœperunt. Nam eo tempore THEOPHYLACTVS floruit, qui in cap. 3. Ioan. scribens, nominatim arguit Latinos, quod credant Spiritum sanctum ex Filio procedere. Et Ioannes DIACONVS, qui eodem tempore vixit, lib. 4. vitæ S. Gregorij, c. 75. dicit, Græcos vertisse in Græcam linguâ dialogos S. Gregorij, & abrasisse illâ particulam, *Filioq; procedit.*

Ceterum post alios CC. annos, id est, anno M. LIV. tēpore LEONIS IX. perfectū schisma cœpit, aded vt antea solū semina iacta videantur. Hoc enim anno, imperāte CONSTANTINO X. qui dicebatur Monomochus, Patriarcha Constantinopol. Michaël nomine, cupiens vniuersalis Patriarcha re ipsa fieri, cuius dignitatis nomen iamdiu sibi vsurpauerant eius prædecessores, promulgare cœpit Romanum Pontificem, & omnes alios Latinos excommunicatos esse, quod contra decretum Concilij Ephesini ad Symbolum aliquid addidissent: Romano autem Episcopo deiecto de prima sede, ad se primatū Ecclesiæ iure pertinere, qui post Romanū primus esset. Nec id solū tunc Græci fecerunt, sed etiam

omnes Ecclesias Latinorum, quæ in eorum ditione erant claudi iusserunt. Imperator etiam præmium constituit illis qui contra Latinos aliquid scriberent.

Hæc ita esse cognosci potest ex epistolis Leonis IX. ad Imperatorem Constantinum, & Patriarcham Michaelē *ex Anselmo, qui illo ipso seculo scripsit librum suum de processione Spiritus sancti contra Græcos*; item ex Sigeberto Chronico anni M. LIV. & ex S. Antonino in historia p. 2. c. 13. §. II. Hæc de origine huius schismatis. Quando autē editum sit ad Symbolum illud, *FILIOQUE*, nō est planè certum ANTONINVS loco citato, §. IO. dicit, Nicolao I. obiectū fuisse à Græcis, quod addidisset ad Symbolū, sed in huius antiquis hoc non inuenitur. & præterea in Concilio Florentino sess. 7. ANDREAS Episcopus Coloffen. qui pars Latinorum tuebatur, asseruit Græcos Nicolao id non obiectū, cum tamen quærerent omnes occasiones eum lædendi. Denique, certum est, additionem hæc multò esse antiquiorem. Iohannes Andreas ibidem dicit, tempore VI. Synodi, id est, post annū Domini DC. hanc additionem factam esse à Romano Pontifice in Concilio ingenti Latinorum Patrum, propter dissensiones quasdam exortas in Gallia & in Hispania.

Et quamvis non possimus certò notare annum, aut Pontificem certum, tamen videtur omnino hoc tempore factum. Nam in Concilio TOLETANO VIII. recitatur Symbolum cum hac additione. Fuit autem celebratum hoc Concilium circa annum Domini DC. LIII. & ante hoc tempus non inuenitur Symbolum Constantinopolitanum cum additione. Nam in Concilio Toletano III. celebrato *D. LXXXIX.* legitur Symbolum sine vlla additione. Signum etiam huius rei est illa quæstio, quam diximus tractatam inter Græcos & Latinos in Concilio Gentiliacensi. quoniam nimis Ecclesia Latina iam cœperat uti Symbolo cum additione, Græci quæstionem mouerunt, signum etiam huius rei est, quòd in VII. Synodo generali act. 7. idem Symbolum cum additione recitatur. Sciendum est autem additionem illam receptam fuisse in Hispania, & Gallia antequam Roma à summo Pontifice reciperetur. Extrat enim in Vaticana bibliotheca post epistolas Pontificum à Cresconio collectas collatio habita inter Leonem III. Pontificem, & Legatum

Caroli Magni, in qua legati illi referunt, in Galliis cantari Symbolum cum particula, filioque, & à Pontifice petunt, ut ipse id approbet, & Romæ eodem modo cārari iubeat. Congruit verò hoc totum cum Adonis Chronico & annalibus Francorum ab Annonio, ut creditur, scriptis, in quibus habemus anno 809. celebratum Concilium Aquilgrani de processione Spiritus sancti, & inde missam legationem ad Leonem Pontificem.

Quod autē quidam dicunt, additam hanc particulam fuisse in Concilio Romano à Damaso Papa, illo ipso tempore, quo celebratum est Concilium I. Constantinopolitanū, quæ duo Concilia vnum Concilium generale efficiunt: nō video quemadmodū rectè defendi possit. Exstat quidem inter opera S. Hieron. Symbolum quoddam sub nomine Damasi, in quo hæc particula habetur. Sed non quærimus, quis in suo Symbolo posuerit, Spiritum sanctum ex Filio procedere, sed quis id addiderit Symbolo Constantinopolitano. non fuisse autem Damasum, his argumētis probamus. nam si ita esset, cur nulla huius rei mentio inueniretur, vel in 1. tomo Conciliorum, vel lib. 9. cap. 16. historiæ tripartitæ? Quomodo Theodoretus vir planè doctissimus, & qui in historia sua inseruit epistolas Concilij Constantinopolitani ad Damasum, & Damasi ad Concilium, additionem istam ignorasset? Ignorasse enim eum eiusmodi additionem ex eo colligitur, quod tam audacter scripsit, Spiritum sanctum ex Filio non procedere.

Cur item Leo Papa III. Symbolum Constantinopolitanum (ut refert Petrus Lombardus lib. 1. sentent. distinct. 11.) in argentea tabula sine illa additione scribi iussit? Ignoravit fortassè Leo acta prædecessoris? an voluit contrarium potius definire? cur ab eodem petunt Legati Caroli Magni, ut Symbolum cum ea particula, recipiat? Cur Concilium Toleranum III. sine illa additione Symbolum recitavit, si tanto antea in Symbolo locū suum illa additio obtinuerat? Cur deniq; Græci non ante annum D C. quæstionem mouerunt? & quo colore dicere ausi sunt, Latinos peccasse cōtra canones Concilij III. illius particulæ adiectione, si ea in Concilio II. addita fuerat? Maneat igitur quod suprà diximus, post annum Domini D C. additionem illam esse factam.